

Llengua Castellana i Literatura

L'eix del currículum de Llengua Castellana i Literatura el constitueixen les competències específiques relacionades amb la interacció oral i escrita adequada en els diferents àmbits i contextos i en funció de diferents propòsits comunicatius, així com amb el foment de l'hàbit lector, la interpretació de textos literaris i l'apropiació del patrimoni cultural. La reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua ofereix les eines i el metallenguatge necessaris per desenvolupar la consciència lingüística i millorar els processos d'expressió, comprensió i recepció crítica.

L'objectiu de la matèria de Llengua Castellana i Literatura s'orienta tant a l'eficàcia comunicativa com a afavorir un ús ètic del llenguatge que posi les paraules al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la construcció de vincles personals i socials basats en el respecte i la igualtat de drets de totes les persones. D'aquesta manera, la matèria contribueix al desenvolupament de les competències recollides en el Perfil de sortida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic.

Les competències específiques de Llengua Castellana i Literatura en l'Educació secundària obligatòria suposen una progressió respecte a les adquirides en l'Educació primària, de les quals caldrà partir en aquesta nova etapa, per evolucionar des d'un acompanyament guiat a un progressivament autònom. Aquesta progressió suposa, a més, una major diversitat i complexitat de les pràctiques discursives. Ara, l'atenció se centra en l'ús de la llengua en els àmbits educatiu i social, se subratlla el paper de les convencions literàries i del context històric en la comprensió dels textos literaris i es dona un paper més rellevant a la reflexió sobre el funcionament de la llengua i els seus usos.

La primera de les competències específiques de la matèria s'orienta al reconeixement de la diversitat lingüística i dialectal de l'entorn, d'Espanya i del món amb el propòsit d'afavorir actituds d'estima a aquesta diversitat, combatre prejudicis i estereotips lingüístics i estimular la reflexió interlingüística. Un segon grup de competències es refereix a la producció, comprensió i interacció oral i escrita, incorporant les formes de comunicació oferides per la tecnologia i atesos els diferents àmbits de comunicació: personal, educatiu, social i professional. Així, les competències específiques segona i tercera es relacionen amb la comunicació oral; la quarta, amb la comprensió lectora; i la cinquena, amb l'expressió escrita. L'aprenentatge de la lectura ha estat durant segles vinculat de manera gairebé exclusiva amb la lectura literària, encara que fa dècades que els enfocaments comunicatius subratllen la necessitat d'ensenyar a llegir tot tipus de texts, amb diferents propòsits de lectura. D'altra banda, saber llegir avui implica també navegar i cercar a la xarxa, seleccionar la informació fiable, elaborar-la i integrar-la en esquemes propis, etc. En resposta a això, la sisena competència específica posa el focus en l'alfabetització mediàtica i informacional, mentre que la setena i la vuitena es reserven per a la lectura literària, tant autònoma com guiada a l'aula.

La competència específica novena atén la reflexió sobre la llengua i els seus usos, mentre que la dècima, relativa a l'ètica de la comunicació, és transversal a totes elles.

Per a cada competència específica es formulen criteris d'avaluació que estableixen el nivell d'acompliment esperat en la seva adquisició. Aquests criteris tenen un clar enfocament competencial i atenen tant als processos com als productes, la qual cosa reclama l'ús d'eines i instruments d'avaluació variats i amb capacitat diagnòstica i de millora. S'espera que l'alumnat sigui capaç d'activar els sabers bàsics en situacions comunicatives reals pròpies dels diferents àmbits. D'aquí la importància de vertebrar la programació d'aula entorn d'un conjunt de situacions d'aprenentatge contextualitzades, significatives i rellevants, atenent la seva gradació i complementarietat, perquè al final de cada curs s'hagin treballat de manera proporcionada tots els sabers bàsics inclosos en el currículum.

Aquests sabers bàsics s'organitzen en quatre blocs. El primer, <<Les llengües i els seus parlants>>, es correspon de manera directa amb la primera competència específica. El segon bloc, <<Comunicació>>, integra els sabers implicats en la comunicació oral i escrita i l'alfabetització mediàtica i informacional, vertebrats entorn de la realització de tasques de producció, recepció i anàlisi crítica de texts. El tercer bloc, <<Educació literària>>, recull els sabers i experiències necessaris per consolidar l'hàbit lector, conformar la pròpia identitat lectora, desenvolupar habilitats d'interpretació de texts literaris i conèixer algunes obres rellevants de la literatura espanyola i universal, estimulant alhora l'escriptura creativa amb intenció literària. El quart bloc, <<Reflexió sobre la llengua>>, proposa la construcció guiada de conclusions sobre el sistema lingüístic a partir de la formulació d'hipòtesis, cerca de contraexemples, establiment de generalitzacions i contrast entre llengües, usant per això el metallenguatge específic. La mirada a la llengua com a sistema no ha de ser, per tant, un coneixement donat sinó un saber que els alumnes van construint al llarg de l'etapa a partir de preguntes o problemes que fan emergir la reflexió sobre el funcionament de la llengua i els seus usos.

Donat l'enfocament inequívocament global i competencial de l'educació lingüística, la gradació entre cursos no s'estableix tant mitjançant la distribució diferenciada de sabers, sinó en funció de la major o menor complexitat dels texts, de les habilitats de producció o interpretació requerides, del metallenguatge necessari per a la reflexió sobre els usos, o del grau d'autonomia conferit als estudiants.

Encara que en cada cas siguin necessàries una atenció i una intervenció específiques, l'oralitat i l'escriptura rares vegades es presenten per separat: llegim per preparar una intervenció oral, conversem i debatem després de la lectura d'un text, etc. I manegem texts, a més, que combinen la paraula parlada o escrita amb altres codis en missatges multimodals, imprescindibles en l'alfabetització del segle XXI. D'altra banda, llegir i escriure són activitats socials amb una dimensió

dialògica a la qual l'escola no pot donar l'esquena. Per tant, les situacions d'aprenentatge de la matèria de Llengua Castellana i Literatura han d'entrenar l'alumnat en l'ús d'estratègies que li permetran respondre als reptes de la societat actual, que demanda persones cultes, crítiques i ben informades; capaces de fer un ús eficaç i ètic de les paraules; respectuoses cap a les diferències; competents per exercir una ciutadania digital activa; amb capacitat per informar-se i transformar la informació en coneixement, i per aprendre per si mateixes, col·laborar i treballar en equip; creatives i amb iniciativa emprenedora; i compromeses amb el desenvolupament sostenible i la salvaguarda del patrimoni artístic i cultural, la defensa dels drets humans, així com, la convivència igualitària, inclusiva, pacífica i democràtica.

El treball interdisciplinari és imprescindible perquè l'alumnat s'apropii dels gèneres discursius específics de cada matèria. Per això, totes les matèries han de contribuir a la millora en els processos de producció i recepció oral, escrita i multimodal, així com tot el que té a veure amb l'alfabetització mediàtica i informacional. En aquest sentit, la biblioteca escolar és una peça clau com a espai cultural, d'indagació i d'aprenentatge, així com a centre neuràlgic de recursos, formació i coordinació.

Finalment, la diversitat lingüística de la major part dels contextos escolars i la innegable necessitat d'una educació plurilingüe per a tot l'alumnat conviden al tractament integrat de les llengües com un vessant excel·lent per estimular la reflexió interlingüística i aproximar-se als usos socials reals, en els quals sovint s'han de manejar simultàniament dues o més llengües.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- 1. Descriure i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del reconeixement de les llengües de l'alumnat i la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, analitzant l'origen i desenvolupament sociohistòric de les seves llengües i les característiques de les principals varietats dialectals de l'espanyol, per afavorir la reflexió interlingüística, per tal de combatre els estereotips i prejudicis lingüístics i per valorar aquesta diversitat com a font de riquesa cultural.**

La diversitat lingüística constitueix una característica fonamental d'Espanya, on es parlen diverses llengües i dialectes. A més, a les nostres aules conviuen persones que utilitzen llengües o varietats dialectals diferents de la llengua o llengües d'aprenentatge, incloses les llengües de signes. Les classes de llengües han d'acollir aquesta diversitat lingüística de l'alumnat amb la intenció no solament d'evitar els prejudicis lingüístics i abraçar els significats culturals que comporta tal riquesa de codis verbals, sinó d'aprofundir també en el coneixement del funcionament de les llengües i les seves varietats. Del que es tracta, per tant, és d'afavorir el coneixement de l'origen i el desenvolupament històric i sociolingüístic de les llengües d'Espanya i apropar els alumnes a algunes nocions

bàsiques d'aquestes i d'altres llengües presents en l'entorn, així com familiaritzar-los amb l'existència de les llengües de signes. El castellà és una llengua amb una enorme diversitat dialectal. Cap de les seves varietats geogràfiques ha de ser considerada més correcta que una altra, ja que cadascuna té la seva norma culta. Cal, per tant, que els alumnes utilitzin amb propietat la seva varietat dialectal, distingint entre les característiques que obeeixen a la diversitat geogràfica de les llengües d'altres trets relacionats amb el sociolecte o amb els diversos registres amb els quals un parlant s'adequa a diferents situacions comunicatives. Tot això amb la finalitat última de promoure l'exercici d'una ciutadania sensibilitzada, informada i compromesa amb els drets lingüístics individuals i col·lectius.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL5, CP2, CP3, CC1, CC2, CCEC1, CCEC3.

2. Comprendre i interpretar texts orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, identificant el punt de vista i la intenció de l'emissor i valorant la seva fiabilitat, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, per formar-se opinió i per eixamplar les possibilitats de gaudi i oci.

Desenvolupar les estratègies de comprensió oral implica entendre que la comunicació no és sinó un constant procés d'interpretació d'intencions en el qual entren en joc el coneixement compartit entre emissor i receptor i tots aquells elements contextuais i cotextuais que permeten anar més enllà del significat del text i interpretar el seu sentit. Si fins fa relativament poc la comunicació oral era sempre de caràcter síncron, les tecnologies de la informació i la comunicació han eixamplat les possibilitats de la comunicació asíncrona i han obert l'accés des de l'escola a entorns comunicatius de caràcter públic. L'escola pot i ha d'incorporar una infinitat de pràctiques discursives pròpies de diferents àmbits que siguin significatives per a l'alumnat i que abordin temes de rellevància social.

La comprensió i interpretació de missatges orals requereix destreses específiques que han de ser també objecte d'ensenyament i aprenentatge: des de les més bàsiques —anticipar el contingut, retenir informació rellevant en funció del propi objectiu, distingir entre fets i opinions o captar el sentit global i la relació entre les parts del discurs— a les més avançades —identificar la intenció de l'emissor, analitzar procediments retòrics, detectar fal·làcies argumentatives o valorar la fiabilitat, la forma i el contingut del text—. En l'àmbit social, el desenvolupament escolar de les habilitats d'interpretació de missatges orals ha de tenir en compte la profusió de texts de caràcter multimodal que reclamen una específica alfabetització audiovisual i mediàtica per fer front als riscos de manipulació i desinformació.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL2, CP2, STEM1, CD2, CD3, CPSAA4, CC3.

3. Produir texts orals i multimodals amb fluïdesa, coherència, cohesió i registre adequat, ateses les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals amb actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals com per intervenir de manera activa i informada en diferents contextos socials.

El desenvolupament de la competència comunicativa de l'alumnat passa necessàriament per l'atenció als usos orals, que han de ser tant vehicle d'aprenentatge com objecte de coneixement. Les classes de llengua i literatura han d'oferir contextos diversificats i significatius on l'alumnat pugui prendre la paraula i conversar en diàlegs pedagògicament orientats i estimular la construcció de coneixements que facin possible la reflexió sobre els usos tant formals com informals, tant espontanis com planificats.

La interacció oral requereix conèixer les estratègies per prendre i cedir la paraula, desplegar actituds d'escolta activa, expressar-se amb fluïdesa, claredat i en el to i registre adequats, així com posar en joc les estratègies de cortesia lingüística i de cooperació conversacional. La producció oral de caràcter formal, monologada o dialogada, ofereix marge per a la planificació i comparteix per tant estratègies amb el procés d'escriptura. Atesa la situació comunicativa, amb el seu major o menor grau de formalitat, la relació entre els interlocutors, el propòsit comunicatiu i el canal, els gèneres discursius —motlles en què han cristal·litzat les pràctiques comunicatives pròpies dels diferents àmbits— ofereixen pautes per estructurar el discurs i per adequar el registre i el comportament no verbal. Les tecnologies de la informació i la comunicació faciliten nous formats per a la comunicació oral multimodal, tant síncrona com asíncrona, i afavoreixen també el registre de les aportacions orals de l'alumnat per a la seva difusió en contextos reals i la seva posterior anàlisi, revisió i avaluació (autoavaluació i coavaluació).

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL3, CCL5, CP2, STEM1, CD2, CD3, CC2, CE1.

4. Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, tot reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant la seva qualitat i fiabilitat, per tal de donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos per construir coneixement.

Desenvolupar la competència lectora implica incidir en la motivació, el compromís, les pràctiques de lectura i el coneixement i ús de les estratègies que han de desplegar-se abans, durant i després de l'acte lector, a fi que els alumnes esdevinguin lectors competents, autònoms i crítics davant qualsevol tipus de text, sàpiguen avaluar la seva qualitat i fiabilitat i hi trobin la resposta a diferents propòsits de lectura en tots els àmbits de la seva vida. Comprendre un text

implica captar el seu sentit global i la informació més rellevant en funció del propòsit de lectura, integrar la informació explícita i realitzar les inferències necessàries que permetin reconstruir la relació entre les seves parts, formular hipòtesis sobre la intenció comunicativa subjacent a aquests textos, i reflexionar sobre la seva forma i contingut. Per això, convé acompanyar els processos lectors dels estudiants de manera detinguda a l'aula, tenint en compte a més que l'alfabetització del segle XXI passa necessàriament per l'ensenyament de la lectura dels hipertexts d'internet. Les classes de llengües han de diversificar els àmbits als quals pertanyen els textos escrits i crear contextos significatius per treballar-hi a l'aula, cercant la gradació i complementarietat en la complexitat dels textos (extensió, estructura, llenguatge, tema, etc.) i les tasques proposades. Es fa aquí imprescindible el treball coordinat amb altres matèries del currículum, donada l'especificitat dels gèneres discursius associats a cada àrea de coneixement, així com amb les altres llengües curriculars, especialment amb la matèria de llengua catalana i literatura.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL2, CCL3, CCL5, CP2, STEM4, CD1, CPSAA4, CC3.

5. Produir texts escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes ateses les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i per donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.

Saber escriure significa avui saber fer-ho en diferents suports i formats, molts d'aquests de caràcter hipertextual i multimodal, i requereix el coneixement i apropiació dels motlles en què han cristal·litzat les pràctiques comunicatives escrites pròpies dels diferents àmbits d'ús: els gèneres discursius. D'aquí ve que l'ensenyament-aprenentatge de l'escriptura reclami una acurada i sostinguda intervenció a l'aula. L'elaboració d'un text escrit és fruit, fins i tot en les seves formes més espontànies, d'un procés que té almenys quatre moments: la planificació —determinació del propòsit comunicatiu i el destinatari i anàlisi de la situació comunicativa, a més de la lectura i anàlisi de models—, la textualització, la revisió —que pot ser autònoma però també compartida amb altres alumnes o guiada pel professorat— i l'edició del text final.

En l'àmbit educatiu, s'ha de posar l'èmfasi en els usos de l'escriptura per a la presa d'anotacions, esquemes, mapes conceptuals o resums, i en l'elaboració de textos de caràcter acadèmic. La composició del text escrit ha d'atendre tant la selecció i organització de la informació (coherència), la relació entre les seves parts i les seves marques lingüístiques (cohesió), l'elecció del registre (adequació), com a la correcció gramatical i ortogràfica i la propietat lèxica. Requereix també adoptar decisions sobre el to de l'escrit, la inscripció de les persones (emissor i destinataris) en el discurs, i sobre el llenguatge i l'estil, per la qual cosa la vinculació entre la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua i la seva projecció en els usos és inseparable.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL3, CCL5, STEM1, CD2, CD3, CPSAA5, CC2.

6. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual.

L'accés a la informació no garanteix per si mateix el coneixement, entès com a principi estructurador de la societat moderna i eina essencial per fer front als reptes del segle XXI. Per això és imprescindible que els alumnes adquireixin habilitats i destreses per transformar la informació en coneixement, reconeixent quan es necessita, on cercar-la, com gestionar-la, avaluar-la i comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal, i evidenciant una actitud ètica i responsable tant amb la propietat intel·lectual com amb la identitat digital.

S'ha de procurar que l'alumne, individualment o de manera cooperativa, consulti fonts d'informació variades, fiables i segures en contextos socials o acadèmics per a la realització de treballs o projectes d'investigació, ja sigui sobre temes del currículum o entorn d'aspectes importants de l'actualitat social, científica o cultural. Aquests processos d'investigació han de tendir a l'abordatge progressivament autònom de la seva planificació i del respecte a les convencions establertes en la presentació de les produccions pròpies amb les quals es divulga el coneixement adquirit: organització en epígrafs; procediments de cita, notes, bibliografia i bibliografia web; combinació ajustada de diferents codis comunicatius en els missatges multimodal, etc. És imprescindible també el desenvolupament de la creativitat i l'adequació al context en la difusió del seu nou aprenentatge. L'aula, juntament amb la biblioteca virtual o escolar, entesa com un espai creatiu d'aprenentatge i com a centre neuràlgic de recursos, formació i coordinació, seran l'entorn ideal per a l'adquisició d'aquesta competència.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL3, CD1, CD2, CD3, CD4, CPSAA4, CC2, CE3.

7. Seleccionar i llegir de manera progressivament autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que evolucioni quant a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura per construir la pròpia identitat lectora i per gaudir de la dimensió social de la lectura.

Desenvolupar aquesta competència implica recórrer un camí de progrés planificat, que passa per la dedicació d'un temps periòdic i constant de lectura

individual, acompanyat d'estratègies i bastiments adequats per configurar l'autonomia i la identitat lectora, que es desenvoluparà al llarg de tota la vida.

És essencial la configuració d'un corpus de texts adequat, format per obres de qualitat que possibilitin tant la lectura autònoma com l'enriquiment de l'experiència personal de lectura, i que inclogui el contacte amb formes literàries actuals impreses i digitals, així com amb pràctiques culturals emergents. Al costat d'això, és recomanable treballar per configurar una comunitat de lectors amb referents compartits; establir estratègies que ajudin cada lector a seleccionar els texts del seu interès, apropiat-se'n i compartir la seva experiència personal de lectura, i establir contextos en els quals apareguin motius per llegir que parteixin de reptes d'indagació sobre les obres i que proposin maneres de vincular afectivament als lectors amb els texts. A mesura que la competència es vagi afermant, serà possible reduir progressivament l'acompanyament docent i establir relacions entre lectures més i menys complexes, així com entre formes de lectura pròpies de la modalitat autònoma i de la modalitat guiada.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL4, CD3, CPSAA1, CCEC1, CCEC2, CCEC3.

8. Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni nacional i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals que permetin establir vincles entre texts diversos i amb altres manifestacions artístiques per tal de conformar un mapa cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura i per crear texts d'intenció literària.

Aquesta competència ha de facilitar el trànsit des d'una lectura identificativa o argumental de les obres a una altra que propiciï una fruïció més conscient i elaborada i que obri les portes a texts inicialment allunyats de l'experiència immediata de l'alumnat. Per això és necessari desenvolupar habilitats d'interpretació que afavoreixin l'accés a obres cada vegada més complexes, la verbalització de judicis de valor cada vegada més argumentats i la construcció d'un mapa cultural que conjugui els horitzons nacionals amb els europeus i universals i les obres literàries amb altres manifestacions artístiques. Constatar la pervivència d'universals temàtics i formals que travessen èpoques i contextos culturals implica privilegiar un enfocament intertextual. Propiciar la creació de texts d'intenció literària afavoreix l'apropiació de les convencions formals dels diversos gèneres. Dos són els eixos proposats per al desenvolupament d'aquesta competència. En primer lloc, la lectura guiada i compartida a l'aula d'obres que presentin una certa resistència per a l'alumnat, però que permetin, amb la mediació docent, no sols el seu gaudi sinó també l'apropiació dels seus elements rellevants. En segon lloc, la inscripció d'aquestes obres en itineraris temàtics o de gènere integrats per texts literaris i no literaris de diferents èpoques i contextos, la lectura comparada dels quals atengui l'evolució dels temes, tòpics i formes

estètiques i ajudi a establir vincles entre l'horitzó de producció i l'horitzó actual de recepció. El disseny d'itineraris —en els quals ha d'haver-hi representació d'autores i autors— reclama una planificació consensuada al llarg de l'etapa per assegurar la progressió i la complementarietat necessàries que permetin l'adquisició gradual de les competències interpretatives.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL4, CC1, CCEC1, CCEC2, CCEC3, CCEC4.

9. Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, per augmentar el repertori comunicatiu i per millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de comprensió i interpretació crítica.

L'estudi sistemàtic de la llengua, perquè sigui útil, ha de promoure, d'una banda, la competència metalingüística de l'alumnat, és a dir, la seva capacitat de raonament, argumentació, observació i anàlisi i, per una altra, ha d'estar vinculat als usos reals propis dels parlants, mitjançant texts orals, escrits i multimodals contextualitzats. La reflexió metalingüística ha de partir del coneixement intuïtiu de l'alumnat com a usuari de la llengua i establir ponts amb el coneixement sistemàtic des d'edats primerenques, primer amb un llenguatge comú, més pròxim a la realitat de l'escolar, per, posteriorment, anar introduint de manera progressiva la terminologia específica. A més, ha d'integrar els nivells fonètic, fonològic, morfosintàctic, semàntic i pragmàtic en l'estudi de les formes lingüístiques.

Es tracta, per tant, de tractar l'aprenentatge de la gramàtica com un procés sostingut al llarg de l'etapa en què el rellevant no és tant l'aprenentatge de taxonomies, com la reflexió entorn al sistema lingüístic i la formulació inductiva –i, per tant, provisional– de conclusions. Per això cal partir de l'observació del significat i la funció que les formes lingüístiques adquireixen en el discurs, per tal d'arribar a la generalització i a la sistematització a partir de l'observació d'enunciats, el contrast entre oracions, la formulació d'hipòtesi i de regles, l'ús de contraexemples o la connexió amb altres fenòmens lingüístics. En definitiva, es pretén estimular la reflexió metalingüística i interlingüística perquè l'alumne pugui pensar i parlar sobre la llengua de manera que aquest coneixement reverteixi en una millora de les produccions pròpies i en una millor comprensió i interpretació crítica de les produccions alienes.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL2, CP2, STEM1, STEM2, CPSAA5.

10. Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets

**de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i
bandejant els abusos de poder a través de la paraula per afavorir un ús
no tan sols eficaç sinó també ètic i democràtic del llenguatge.**

Adquirir aquesta competència implica no tan sols que els estudiants siguin eficaços a l'hora de comunicar-se, sinó que posin les paraules al servei d'uns objectius que no es desentenguin de la indefugible dimensió ètica de la comunicació.

En l'àmbit de la comunicació personal, l'educació lingüística ha d'ajudar a forjar relacions interpersonals basades en l'empatia i el respecte, brindant eines per a l'escolta activa, la comunicació assertiva, la deliberació argumentada i la resolució dialogada dels conflictes. Erradicar els usos discriminatoris i manipuladors del llenguatge, així com els abusos de poder a través de la paraula és un imperatiu ètic. En els àmbits educatiu, social i professional, l'educació lingüística ha de capacitar per prendre la paraula en l'exercici d'una ciutadania activa i compromesa en la construcció de societats més equitatives, més democràtiques i més responsables en relació als grans desafiaments que com a humanitat tenim plantejats: la sostenibilitat del planeta i l'erradicació de les infinites violències i de les creixents desigualtats.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CCL5, CP3, CD3, CPSAA3, CC1, CC2, CC3.

CURSOS PRIMER I SEGON

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Reconèixer les llengües d'Espanya i les varietats dialectals de l'espanyol, amb atenció especial a la del propi territori, identificant algunes nocions bàsiques de les llengües, tant d'Espanya com les que formen els repertoris lingüístics dels alumnes, i contrastant alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals.

1.2. Identificar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal, a partir de l'observació de la diversitat lingüística de l'entorn.

Competència específica 2

2.1. Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis.

2.2. Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills, avaluant la seva qualitat, la seva fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.

Competència específica 3

3.1. Realitzar narracions i exposicions orals senzilles amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu ajustant-se a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius, amb fluïdesa, coherència, cohesió i correcció, emprant el registre adequat, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.

3.2. Participar en interaccions orals informals, en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat, de manera activa i adequada, amb actituds d'escolta activa i fent ús d'estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.

Competència específica 4

4.1. Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura, realitzant les inferències necessàries.

4.2. Valorar la forma i el contingut de texts senzills avaluant la seva qualitat, la seva fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.

Competència específica 5

5.1. Planificar la redacció de texts escrits i multimodals senzills, atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal; redactar esborranys i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta, i presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat.

5.2. Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts, atenent aspectes discursius, lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.

Competència específica 6

6.1. Localitzar, seleccionar i contrastar informació de manera guiada procedent de diferents fonts, calibrant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-

la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.

6.2. Elaborar treballs de recerca de manera guiada en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir de la informació seleccionada.

6.3. Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació a la cerca i la comunicació de la informació.

Competència específica 7

7.1. Triar i llegir texts a partir de preseleccions guiant-se pels propis gustos, interessos i necessitats i deixant constància del propi itinerari lector i de l'experiència de lectura.

7.2. Compartir l'experiència de lectura en suports diversos relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica i lectora.

Competència específica 8

8.1. Explicar i argumentar, amb l'ajuda de pautes i models, la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, atesa la configuració dels gèneres i subgèneres literaris.

8.2. Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, així com amb altres manifestacions artístiques i culturals en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics i estètics, mostrant la implicació i la resposta personal del lector en la lectura.

8.3. Crear texts personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.

Competència específica 9

9.1. Revisar els texts propis de manera guiada i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i interlingüística i amb un metallenguatge específic.

9.2. Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic.

9.3. Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua a partir de l'observació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com de la formulació d'hipòtesis i la recerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic i consultant de manera guiada diccionaris, manuals i gramàtiques.

Competència específica 10

10.1. Identificar i bandejar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.

10.2. Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i la cerca de consensos tant en l'àmbit personal com educatiu i social.

Sabers bàsics

A. Les llengües i els seus parlants.

- Observació de la pròpia biografia lingüística i de la diversitat lingüística del centre. Les famílies lingüístiques i les llengües del món.
- Les llengües d'Espanya: origen, distribució geogràfica i nocions bàsiques. Diferències entre plurilingüisme i diversitat dialectal. Aproximació a les llengües de signes.
- Comparació de trets de les principals varietats dialectals de l'espanyol, amb especial atenció a la del propi territori.
- Iniciació a la reflexió interlingüística.
- Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i exploració de maneres d'evitar-los.

B. Comunicació

Estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de texts orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als següents aspectes:

B.1. Context

Components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació.

B.2. Gèneres discursius

- Seqüències textuais bàsiques, amb especial atenció a les narratives, descriptives, dialogades i expositives.
- Propietats textuais: coherència, cohesió, adequació i correcció.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit social. Xarxes socials i mitjans de comunicació. Etiqueta digital. Riscs de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa. Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals.

B.3. Processos

- Interacció oral i escrita de caràcter informal: prendre i deixar la paraula. Cooperació conversacional i cortesia lingüística. Escolta activa, assertivitat i resolució dialogada dels conflictes.
- Comprensió oral: sentit global del text i relació entre les seves parts, selecció i retenció de la informació rellevant. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal.
- Producció oral formal: planificació i cerca d'informació, textualització i revisió. Adequació a l'audiència i al temps d'exposició. Elements no verbals. Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal.
- Comprensió lectora: sentit global del text i relació entre les seves parts. La intenció de l'emissor. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i icònic.
- Producció escrita: planificació, textualització, revisió i edició en diferents suports. Usos de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, mapes conceptuals, definicions, resums, etc.
- Alfabetització mediàtica i informacional: cerca i selecció de la informació amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual. Utilització de plataformes virtuals per a la realització de projectes escolars.

B.4. Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics.

- Recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els texts: formes de dixis (personal, temporal i espacial) i procediments de modalització.
- Recursos lingüístics per tal d'adequar el registre a la situació de comunicació.
- Mecanismes de cohesió. Connectors textuais temporals, explicatius, d'ordre i de contrast. Mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals i adverbials) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis).
- Ús coherent de les formes verbals en els texts. Els temps del pretèrit en la narració. Correlació temporal en el discurs relatat.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Ús de diccionaris, manuals de consulta i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital.

- Els signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit. La seva relació amb el significat.

C. Educació literària

C.1. Lectura autònoma

Implicació en la lectura d'obres de forma progressivament autònoma a partir d'una preselecció de textos variats i reflexió sobre els textos llegits i sobre la pràctica de lectura, atenent els següents sabers:

- Criteris i estratègies per a la selecció d'obres variades de manera orientada a partir de l'exploració guiada de la biblioteca escolar i pública disponible.
- Presa de consciència progressiva dels propis gustos i identitat lectora.
- Participació activa en actes culturals vinculats amb el circuit literari i lector.
- Expressió de l'experiència lectora amb suports d'exemples i fent servir progressivament un metallenguatge específic. Apropiació dels textos llegits a través de diferents formes de recreació.
- Mobilització de l'experiència personal i lectora com a manera d'establir vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat, així com amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals.
- Estratègies per a la recomanació de les lectures, en suports variats o bé oralment entre iguals.

C.2. Lectura guiada

Lectura d'obres i fragments rellevants de la literatura juvenil contemporània i del patrimoni literari universal, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que travessin èpoques, contextos culturals i moviments artístics, atenent els següents sabers:

- Estratègies per a la construcció compartida de la interpretació de les obres a través de converses literàries, amb la incorporació progressiva de metallenguatge específic.
- Relació entre els elements constitutius del gènere literari i la construcció del sentit de l'obra. Anàlisi bàsica del valor dels recursos expressius i dels seus efectes en la recepció.
- Relació i comparació dels textos llegits amb altres texts, amb altres manifestacions artístiques i culturals i amb les noves formes de ficció en funció de temes, tòpics, estructures i llenguatges.
- Expressió pautada a través de processos i suports diversificats, de la interpretació i valoració personal d'obres i fragments literaris.
- Lectura amb perspectiva de gènere.
- Lectura expressiva, dramatització i recitació dels texts atesos els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.

- Creació de texts a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació, etc.).

D. Reflexió sobre la llengua

Elaboració de conclusions pròpies sobre el funcionament del sistema lingüístic amb un llenguatge específic a partir de l'observació, comparació i classificació d'unitats comunicatives i del contrast entre llengües, atenent els següents sabers bàsics:

- Diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics.
- Aproximació a la llengua com a sistema i a les seves unitats bàsiques tenint en compte els diferents nivells: el so i sistema d'escriptura, les paraules (forma i significat), la seva organització en el discurs (ordre de les paraules, components de les oracions o connexió entre els significats).
- Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques), i coneixement dels procediments lèxics (afixos) i sintàctics per al canvi de categoria.
- Relació entre els esquemes semàntic i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes i ús de la terminologia sintàctica necessària. Ordre de les paraules i concordança.
- Procediments d'adquisició i formació de paraules. Reflexió sobre els canvis en el seu significat, les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors denotatius i connotatius en funció del context i el propòsit comunicatiu.
- Estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica. per obtenir informació gramatical bàsica.

CURSOS TERCER I QUART

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Reconèixer i valorar les llengües d'Espanya i les varietats dialectals de l'espanyol, amb atenció especial a la del propi territori, a partir de l'explicació del seu origen i el seu desenvolupament històric i sociolingüístic, contrastant aspectes lingüístics i discursius de les diferents llengües, així com trets dels dialectes de l'espanyol, diferenciant-los dels trets sociolectals i de registre, en manifestacions orals, escrites i multimodals.

1.2. Identificar i qüestionar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal, a partir de l'anàlisi de la diversitat lingüística en l'entorn social pròxim i de l'exploració i

reflexió entorn dels fenòmens del contacte entre llengües i de la indagació dels drets lingüístics individuals i col·lectius.

Competència específica 2

2.1. Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals d'una certa complexitat de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis.

2.2. Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals d'una certa complexitat, avaluant la seva qualitat, la seva fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.

Competència específica 3

3.1. Realitzar exposicions i argumentacions orals d'una certa extensió i complexitat amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès personal, social, educatiu i professional ajustant-se a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius, amb fluïdesa, coherència, cohesió, correcció i el registre adequat en diferents suports, utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.

3.2. Participar de manera activa i adequada en interaccions orals informals, en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat, amb actituds d'escolta activa i estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.

Competència específica 4

4.1. Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor de texts escrits i multimodals d'una certa complexitat que responguin a diferents propòsits de lectura, realitzant les inferències necessàries.

4.2. Valorar críticament el contingut i la forma de texts d'una certa complexitat avaluant la seva qualitat i fiabilitat, així com l'eficàcia dels procediments lingüístics emprats.

Competència específica 5

5.1. Planificar la redacció de texts escrits i multimodals d'una certa extensió atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i canal; redactar esborranys i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta; i presentar un text final coherent, cohesionat i amb el registre adequat.

5.2. Incorporar procediments per enriquir els texts atenent aspectes discursius, lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.

Competència específica 6

6.1. Localitzar, seleccionar i contrastar de manera progressivament autònoma informació procedent de diferents fonts, calibrant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític respectant els principis de propietat intel·lectual.

6.2. Elaborar treballs de recerca de manera progressivament autònoma en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir de la informació seleccionada.

6.3. Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació a la recerca i la comunicació de la informació.

Competència específica 7

7.1. Llegir de manera autònoma texts seleccionats en funció dels propis gustos, interessos i necessitats, i deixar constància del progrés del propi itinerari lector i cultural explicant els criteris de selecció de les lectures, les formes d'accés a la cultura literària i l'experiència de lectura.

7.2. Compartir l'experiència de lectura en suports diversos relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica, lectora i cultural.

Competència específica 8

8.1. Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el seu context social i històric, atesa la configuració i evolució dels gèneres i subgèneres literaris.

8.2. Establir de manera progressivament autònoma vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, així com altres manifestacions artístiques i culturals en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics i estètics, mostrant la implicació i la resposta personal del lector en la lectura.

8.3. Crear texts personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.

Competència específica 9

9.1. Revisar els texts propis de manera progressivament autònoma i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i interlingüística amb el metallenguatge específic.

9.2. Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i el metallenguatge específic.

9.3. Formular generalitzacions sobre alguns aspectes del funcionament de la llengua a partir de l'observació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com de la formulació d'hipòtesi i la recerca de contraexemples, utilitzant el metallenguatge específic i consultant de manera progressivament autònoma diccionaris, manuals i gramàtiques.

Competència específica 10

10.1. Identificar i bandejar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals de la comunicació.

10.2. Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i la recerca de consensos, tant en l'àmbit personal com educatiu i social.

Sabers bàsics

A. Les llengües i els seus parlants.

- Anàlisi de la biografia lingüística pròpia i de la diversitat lingüística del centre i de la localitat.
- Desenvolupament social i històric de les llengües d'Espanya.
- Comparació de trets de les principals varietats dialectals de l'espanyol, amb especial atenció a la del propi territori.
- Desenvolupament de la reflexió interlingüística.
- Diferències entre els trets propis de les varietats dialectals (fònics, gramaticals i lèxics) i els relatius als sociolectes i els registres.
- Exploració i qüestionament de prejudicis i estereotips lingüístics. Els fenòmens del contacte entre llengües: bilingüisme, préstecs, interferències. Diglòssia lingüística i diglòssia dialectal.
- Indagació entorn dels drets lingüístics i la seva expressió en lleis i declaracions institucionals.

B. Comunicació

Estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de texts orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als següents aspectes:

B.1. Context: components del fet comunicatiu

Components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació.

B.2. Els gèneres discursius

- Seqüències textuais bàsiques, amb especial atenció a les expositives i argumentatives.
- Propietats textuais: coherència, cohesió, adequació i correcció.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa, amb especial atenció als actes de parla que amenacen la imatge de l'interlocutor (la discrepància, la queixa, l'ordre, la reprovació).
- Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit social. Xarxes socials i mitjans de comunicació. Etiqueta digital i riscos de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat a la xarxa. Anàlisi de la imatge i dels elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals.
- Gèneres discursius propis de l'àmbit professional: el *curriculum vitae*, la carta de motivació i l'entrevista de treball.

B.3. Processos

- Interacció oral i escrita de caràcter informal i formal: cooperació conversacional i cortesia lingüística. Escolta activa, assertivitat i resolució dialogada dels conflictes.
- Comprensió oral: sentit global del text i relació entre les seves parts, selecció i retenció de la informació rellevant. La intenció de l'emissor. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal. Valoració de la forma i el contingut del text.
- Producció oral formal: planificació i cerca d'informació, textualització i revisió. Adequació a l'audiència i al temps d'exposició. Elements no verbals. Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. La deliberació oral argumentada.
- Comprensió lectora: sentit global del text i relació entre les seves parts. La intenció de l'emissor. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i icònic. Valoració de la forma i el contingut del text.
- Producció escrita. Planificació, redacció, revisió i edició en diferents suports. Usos de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, mapes conceptuals, definicions, resums, etc.
- Alfabetització mediàtica i informacional: Cerca i selecció de la informació amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i

síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual. Utilització de plataformes virtuals per a la realització de projectes escolars.

B.4. Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics.

- L'expressió de la subjectivitat en texts de caràcter expositiu i argumentatiu. Identificació i ús de les variacions de les formes dítiques (fórmules de confiança i cortesia) en relació amb les situacions de comunicació.
- Recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació.
- Procediments explicatius bàsics: l'aposició i les oracions de relatiu.
- Mecanismes de cohesió. Connectors textuais distributius, d'ordre, contrast, explicació, causa, conseqüència, condició i hipòtesi. Mecanismes de referència interna, gramaticals i lèxics (nominalitzacions i hiperònims de significat abstracte).
- Ús coherent de les formes verbals en els texts. Correlació temporal en la coordinació i subordinació d'oracions, i en el discurs relatat.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Ús de diccionaris, manuals de consulta i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital.
- Els signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit. La seva relació amb el significat.

C. Educació literària

C.1. Lectura autònoma

Implicació en la lectura d'obres de forma progressivament autònoma a partir d'una preselecció de texts variats i reflexió sobre els texts llegits i sobre la pràctica de lectura, atenent els següents sabers:

- Criteris i estratègies per a la selecció d'obres variades que incloguin autores i autors a partir de la utilització autònoma de la biblioteca escolar i pública disponible.
- Participació activa en actes culturals vinculats amb el circuit literari i lector.
- Presa de consciència i verbalització dels propis gustos i identitat lectora.
- Expressió de l'experiència lectora, emprant progressivament metallenguatge específic. Apropiació dels texts llegits a través de diferents formes de recreació.
- mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural per establir vincles de manera argumentada entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat, així com amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals.
- Estratègies per a la recomanació de les lectures en suports variats o bé oralment entre iguals, emmarcant de manera bàsica les obres en els gèneres i subgèneres literaris.

C.2. Lectura guiada

Lectura d'obres i fragments rellevants de la literatura del patrimoni literari castellà i universal i de la literatura actual inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que travessin èpoques, contextos culturals i moviments artístics, atenent els següents sabers:

- Estratègies de construcció compartida de la interpretació de les obres, a través de converses literàries, amb la incorporació progressiva de metallenguatge específic.
- Relació entre els elements constitutius del gènere literari i la construcció del sentit de l'obra. Efectes dels seus recursos expressius en la recepció.
- Estratègies d'utilització d'informació sociohistòrica, cultural i artística bàsica per construir la interpretació de les obres literàries.
- Relació i comparació dels textos llegits amb altres textos orals, escrits o multimodals, amb altres manifestacions artístiques i culturals i amb les noves formes de ficció en funció de temes, tòpics, estructures i llenguatges. Elements de continuïtat i ruptura.
- Estratègies per interpretar obres i fragments literaris a partir de la integració dels diferents aspectes analitzats i atesos els valors culturals, ètics i estètics presents en els textos. Lectura amb perspectiva de gènere.
- Processos d'indagació entorn de les obres llegides que promoguin l'interès per construir la interpretació de les obres i establir connexions entre textos.
- Lectura expressiva, dramatització i recitació dels textos atesos els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.
- Creació de textos a partir de l'apropriació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació, etc.).

D. Reflexió sobre la llengua

Elaboració de conclusions pròpies sobre el funcionament del sistema lingüístic amb un llenguatge específic a partir de l'observació, comparació i classificació d'unitats comunicatives i del contrast entre llengües, atenent els següents sabers:

- Diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics.
- Reconeixement de la llengua com a sistema i de les seves unitats bàsiques tenint en compte els diferents nivells: el so i sistema d'escriptura, les paraules (forma i significat), la seva organització en el discurs (ordre de les paraules, components de les oracions o connexió entre els significats).
- Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques de l'oració simple) i consolidació dels procediments lèxics (afixos) i sintàctics per al canvi de categoria.

- Relació entre els esquemes semàntic i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes i ús de la terminologia sintàctica necessària.
- Procediments d'adquisició i formació de paraules. Reflexió sobre els canvis en el seu significat, les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors denotatius i connotatius en funció del context i el propòsit comunicatiu.
- Estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica. per obtenir informació gramatical bàsica.

